

Oslo

Evalueringsrapport

Evaluering av prosjektet Barne- og familiehaven – et oppvekstsenter i Bydel Søndre Nordstrand

Bilde: Oslo kommune

Innhold

Sammendrag	4
1. Bakgrunn for prosjektet	6
1.1. De mest sentrale tiltakene	7
1.2. Metode	8
1.3. Analyse	8
2. Barnehagen er en sentral arena for tillitsbygging	9
3. Fra fokus på barnet til fokus på familien	9
4. Hva er skapt gjennom barnehagen som flerbruksarena?	10
4.1. Møteplassen og Åpen barnehage ved Slime gård	10
4.2. Besøksbarnehage og arrangementer etter åpningstid, Lofsrud	12
5. Hvilke samarbeid har vært sentrale inn i prosjektet og hvorfor har de vært viktige?	12
5.1. Oslohjelpa	13
5.2. Økt kjennskap til og bruk av bydelens øvrige tjenester	13
5.3. Opplæring	14
6. Sentrale læringsprosesser gjennom prosjektperioden	14
6.1. Hvem var/er målgruppa i prosjektet og hva de har behov for?	14
6.2. Tørre å tenke nytt når ikke ting går helt etter planen	15
6.3. Viktigheten av gode relasjoner for godt samarbeid	15
6.4. Lav tillit til bydelstjenester som eksempelvis barnevernet, har vist seg å også være en utfordring blant noen ansatte	16
6.5. Myndiggjøring av foreldre har viktige ringvirkninger	16
6.6. Fokus på tverrkulturell kompetanse har en viktig signaleffekt	16
6.7. Samarbeid i barnehagen	17
6.8. Behov for å gå fra et «institusjonalisert» til et relasjonelt fokus i barnehagene	17
6.9. Viktigheten av å få alle med fra start	18
6.10. Utfordringer ved å jobbe relasjonelt	18
6.11. Tillit er en nøkkelfaktor	19
7. Konklusjon og veien videre	19
7.1. Innbyggernes tillit til bydelen har økt	19
7.2. Gode relasjoner som utgangspunkt for samarbeid	19
7.3. Fleksibilitet og evne til justering er nøkkelen til suksess	20
7.4. Barne- og familiehuset har fått med hele familien	20

7.5.	Kompetansebygging og myndiggjøring av ansatte	20
7.6.	Samfunnsnytte	21
7.7.	Et bærekraftig prosjekt	21
7.8.	Bydelen må bygge flere broer mellom tjenestene.....	21
7.9.	Har prosjektet nådd målene sine?	22

Sammendrag

Denne rapporten presenterer funn fra en evaluering av prosjektet "Barne- og familiehagen, et oppvekstsenter". Evalueringen er gjennomført ved hjelp av intervjuer av sentrale aktører i prosjektet. Rapporten belyser noe av det prosjektet har oppnådd, hvordan det er oppnådd og noen utfordringer.

Fra fokus på barnet til fokus på familien

De ansatte i barnehagene har endret sitt fokus fra kun å jobbe med barna til å inkludere hele familien. Ved å bygge relasjoner med foreldrene, har de fått et mer helhetlig perspektiv på barnets utvikling.

Foreldrene har også blitt mer involvert og inkludert. Gjennom fellesarenaer har foreldre fått mer tid både med de ansatte i barnehagen og andre foreldre. Foreldrene har også fått være mer med i samtaler om hvorfor og hvordan det skal være i barnehagen. Alt dette har bidratt til å myndiggjøre foreldrene. Dette har blant annet skapt engasjement og initiativ blant foreldre til å selv sette i gang aktiviteter i lokalmiljøet.

Endret praksis i tillitsbygging

Barnehagene har generelt endret sin praksis for å bygge tillit hos foreldrene. Ansatte gir nå mer tid til foreldrene, noe som gjør at de blir bedre kjent med dem og foreldrene føler seg sett. Dette har vært tillitsbyggende og har gjort det tydelig at de ansatte er der for å hjelpe, ikke for å vurdere foreldrenes evner. Alle ansatte i barnehagen har spilt nøkkelroller i å bygge barnehagen som en sentral arena for tillitsbygging.

Barnehagen som flerbruksarena

Prosjektet har etablert og styrket flere arenaer som møteplassen, åpen barnehage, foreldretreff og besøksbarnehage. Disse arenaene har gitt ansatte og foreldre muligheten til å bygge gode relasjoner og tillit i en uformell setting, og foreldre har kunne få hjelp til ulike utfordringer de ellers kanskje ikke hadde fått hjelp til. Arenaene har også hjulpet familier med å utvide sine sosiale nettverk. Gjennom blant annet Åpen barnehage, har flere familier som tidligere sto utenfor storsamfunnet, valgt å søke barnehageplass for sine barn. Fellesarenaene har skapt en følelse av fellesskap og engasjement blant foreldrene.

Økt kjennskap til og bruk av bydelens øvrige tjenester

I tillegg til å jobbe på en annen måte, hvor ansatte bruker tid på å hjelpe og veilede foreldre, har de ansatte fått økt kunnskap om bydelens øvrige tjenester. Denne kunnskapsøkningen og tiden som brukes til å snakke med foreldrene, har ført til en endring i foreldrenes kjennskap til og bruk av bydelens tjenester som NAV og Oslohjelpa. Flere foreldre har aktivt søkt hjelp og veiledning etter å ha snakket med ansatte i barnehagen. Det har også vært tilfeller hvor foreldre har tatt

kontakt med barnevernet for å få ekstra støtte. Dette er ikke en selvfølge da mange foreldre er skeptiske til flere av bydelens tjenester og da spesielt barnevernet.

Bevissthet om ansattes kompetanse og holdninger er avgjørende

De ansattes språk, kultur og relasjonskompetanse har vært avgjørende for resultatene i prosjektet og for å skape tillit i lokalsamfunnet. I tillegg til å ha gitt de ansatte økt kompetanse innen flere områder, har prosjektet klart å løfte frem viktigheten av tverrkulturell kompetanse. Arbeidet i barnehagen har fått enda mer mening og de ansatte opplever økt myndiggjøring.

For å få til utvikling i en tjeneste er det viktig at de ansatte har en felles plattform. Dette har prosjektet klart å få til gjennom opplæring av ansatte om arbeidsmåter og bydelens øvrige tjenester. Dette var imidlertid ikke tilfelle ved oppstart da det viste seg at også ansatte var skeptiske til noen av bydelens tjenester, blant annet barnevernet. Dette er både en viktig læring i dette prosjektet, men er også viktig for fremtidige utviklingsprosjekter i bydelen.

Fleksibilitet, relasjoner og ledelse som suksessfaktorer

Prosjektet har måttet endre hvordan de jobbet og finne andre løsningsforslag underveis i prosjektet. Prosjektledelsens og prosjektdeltakernes evne til å justere kurs samt være løsningsorienterte underveis, har vært en viktig faktor for å få gode resultater. For å kunne finne nye løsninger har det vært avgjørende med gode relasjoner mellom de ulike aktørene i prosjektet.

Brobygging som tankesett

Brobyggerne har hatt en sentral rolle i prosjektet. Selv om det å være brobygger har vært en definert rolle, kan det å være brobygger også sees på som et tankesett. Brobyggerne ser et behov for at dette tankesettet, altså om å se de ulike tjenestene og tilbudene i sammenheng samt møte innbyggerne der de er, spres til flere tjenester i bydelen. Hvis flere tjenester hadde et slikt tankesett ville det bygd bro mellom tjenester og senket terskelen for at innbyggere kunne og ville benyttet bydelens tjenester.

1. Bakgrunn for prosjektet

Bydel Søndre Nordstrand skal jobbe systematisk med hvordan barnehagen i levekårsutsatte delbydeler innretter arbeidet sitt med barn og foreldre, for å senke terskelen inn til oppveksttjenestene og skape nettverk mellom foreldre i nærområdet til barnehagene. I denne rapporten legges det frem en evaluering av det treårige prosjektet "Barne- og familiehagen, et oppvekstsenter". Prosjektet er bygget på innsikt fra kartlegging hos helsestasjonen i bydelen, kartlegging i utvalgte barnehager og studietur til London i regi av områdesatsingene i Oslo, delprogram oppvekst og utdanning. Kartleggingene i helse- og barnehagetjenesten i bydelen viser at bydelens basistjenester har en for høy terskel for mange i bydelens befolkning. I tillegg ble det avdekket et behov for å skape nettverk mellom familier, ettersom både tjenester og foreldre meldte at det er mange ensomme familier med et begrenset nettverk i bydelen. Bydelens tjenester må derfor arbeide annerledes og bedre for å skape relasjon, dialog og tillit, og bidra til å styrke nettverket til familiene.

Målet med prosjektet har vært å skape en arena der familier i nærområdet har enkel tilgang til bydelens tjenester, inkludert barnehagen selv. Gjennom blant annet åpen barnehage, foreldretreff, kurs og aktiviteter ønsket bydelen å bygge tillit mellom tjenestene og familiene, og bygge nettverk mellom familiene. Et mål for prosjektet har vært å få familier som tidligere ikke har benyttet seg av bydelens tjenestetilbud, til å i større grad ha kunnskap om tjenestene, kjennskap til ansatte, og tillit til oppveksttjenestene. Familiene skulle også få muligheten til å bygge et større nettverk i sitt nærområde og få tilgang til brobyggere/tillitspersoner. Tanken var at om man får disse elementene på plass, så kan tjenestene komme tidligere inn og gi hjelp og støtte før utfordringene vokser seg store, i tillegg til at familiene får bedre tilpasset støtte når de selv trenger det.

Barne- og familiehagen har rettet seg mot familier med barn i barnehagealder som bor i nærområdet til, eller har plass i, to barnehager i bydelen: Lofsrud barnehage på Mortensrud og Slime gård barnehage på Bjørndal. Prosjektet har bestått av fire hovedelementer: 1) Barnehagen som arena for foreldreinvolvering, 2) Enklere tilgang til tjenestene, 3) Nettverk, og 4) Brukermedvirkning og følgeforskning.

Prosjektet har vært en ny måte å jobbe på, som har vært rigget og rettet mot den mangfoldige befolkningen bydelen har. Gjennom prosjektet hadde bydelen som mål at tjenestene skulle samarbeide bedre på tvers, ved å bryte ned siloer. Bydelen ønsket at tjenestene gjennom å dele felles erfaringer og kunnskapsutvikling, skulle få bedre kunnskap om hverandres tjenester og hverandres fagområder. Gjennom prosjektperioden har Barne- og familiehagen testet ut ulike tilbud til foreldre og barn, og fått økt kunnskap og tillit til ulike bydelstjenester. Prosjektet har samlet en rekke erfaringer som både er relevante for andre barnehager i bydelen, så vel som for barnehager i andre bydeler og andre deler av landet. Disse erfaringene vil vi omtale i denne rapporten.

1.1. De mest sentrale tiltakene

- **Foreldrepanel:** Foreldrepanel har vært prosjektets metode for brukermedvirkning. Målet var å sikre at prosjektet i så stor grad som mulig ble utviklet i samsvar med foreldrenes behov og ønsker. Foreldrepanel ble lagt opp som en “sofa-prat” der mellom to og fire foreldre ble invitert til å gi innspill på konkrete temaer og aktiviteter i prosjektet. Ulike foreldre ble invitert fra gang til gang. 20 foreldrepanel ble gjennomført i prosjektet, og eksempler på temaer som ble diskutert er: foreldremøter, rekruttering til barnehage, Møteplassen og Åpen barnehage, bruk av Gamlehuset, Oslohjelpa i barnehagen og hvordan presentere Oslohjelpa for foreldregruppa, hvordan spre informasjon om arrangementer, evaluering av nabolagsmiddag og andre aktiviteter, m.m. Suksesskriterier har vært å gjøre temaene så konkrete som mulig, ta innspillene på alvor og aktivt bruke dem i arbeidet, samtidig som det var tydelig for deltakerne at ikke alle innspill ville bli tatt med. Det var også viktig å sikre en “loop” tilbake til deltakerne, med informasjon om hvordan innspillene hadde blitt brukt.
- **Møteplassen og Hente-café:** Møteplassen ble skapt med utgangspunkt i foreldrenes ønske om en uformell møteplass for foreldre før de henter barna sine i barnehagen fast en dag i uken, og har blitt en sosial møteplass for foreldre med barn i barnehagene. Målet var å skape en lavterskel møteplass der foreldrene kunne bli kjent med hverandre. I Slime gård fungerte “Gamlehuset” som sted for Møteplassen. I Lofsrud barnehage blir foreldrene invitert til hente-café en gang i uken. Hente-café er en sosial arena for foreldrene.
- **Barnehagen som flerbrukshus:** Gamlehuset er et eldre tun-hus midt på uteområdet til Slime gård barnehage som ble pusset opp i begynnelsen av prosjektet. Gamlehuset fungerer som møterom for ulike tjenester i bydelen, brukes til foreldre- og familieaktiviteter, og kan gjennom Oslonøkkel brukes av lokalbefolkningen og lokale lag og foreninger. Lofsrud barnehage har åpnet opp for at foreldre kan bruke lokalene til bursdager og aktiviteter, og har blant annet arrangert gjenbruksmarked og mammatreff i barnehagen.
- **Styrking av Åpen barnehage i Slime gård og Besøksbarnehagen i Lofsrud:** I Lofsrud barnehage startet åpent tilbud til barn uten barnehageplass opp som en del av prosjektet. Barn kan komme med sine foreldre og være med og leke ute på barnehagens område, sammen med de andre barnehagebarna. I Slime gård ble det allerede etablerte Åpen barnehage-tilbudet inkludert i prosjektet og tilbudet og rekrutteringen til Åpen barnehage ble videreutviklet.
- **Opplæring og etablering av brobyggerteam:** I prosjektet ble det etablert et brobyggerteam. Teamet består av en ansatt som er brobygger på fulltid og fire ansatte fra barnehagene (to fra Slime gård og to fra Lofsrud), som har brobygging som en del av sin stilling som barnehageansatte. Brobyggerne har fått denne rollen med bakgrunn i sin språk- og kulturkompetanse og personlige egnethet. Brobyggeren har fokus på å ivareta familiene de møter på en måte som er til det beste for disse, de opptrer profesjonelt, men møter samtidig andre som et medmenneske. Brobyggeren har en allsidig rolle med flere viktige elementer. De møter familier med tillit og respekt og skal være en veiviser og støttespiller når familier trenger det. Brobyggerne støtter familiene med det de måtte

ha behov for, og støtter dem videre til andre tjenester. Brobyggeren som er ansatt som fulltidsbrobygger er en ressursperson inn på Møteplassen og i Åpen barnehage. Hun har en viktig rolle i å knytte kontakt til familier som ikke har barn i barnehagen slik at de finner veien til tilbudet om Åpen barnehage.

Brobyggerne har sammen med prosjektleder utviklet et opplæringsløp for brobyggere, der rolleforståelse, oppgaveløsning og kunnskap om øvrige tjenester i bydelen har vært sentralt. En viktig aktivitet var å “speed-date” de ulike tjenestene i bydelen, som Oslohjelpa, NAV, barneverntjenesten, rask psykisk helsehjelp, etc.

- **Opplæring av ansatte:** Ansatte har deltatt på og bidratt til felles kompetanseheving, primært gjennomført på personalmøter i barnehagene. Temaer har vært foreldreinvolvering, URO.og hvordan snakke med foreldre om vanskelige tema på en respektfull måte. Ansatte har fått mer informasjon om Oslohjelpa, Barnevernstjenesten og Nav., og sier at de fikk økt kunnskap og tillit til bydelens tjenester.

1.2. Metode

Evalueringen skulle gjøres på bakgrunn av eksisterende rapporter samt intervjuer med sentrale aktører i prosjektet.

Vi har totalt gjennomført ni intervjuer, fire gruppeintervjuer og fem individuelle intervjuer. I tillegg gjennomførte prosjektleder intervjuer med tre foreldre. Disse intervjuene ble gjort av prosjektleder da vi anså det som viktig at foreldrene kjente den som intervjuet for å få et godt intervju.

Gruppeintervjuer:

- Brobyggere i Lofsrud og Slime gård
- Ansatte i Lofsrud
- Ansatte i Slime gård
- Samarbeidspartnere
 - o Forsker OsloMet
 - o Sosialkonsulent NAV
 - o Seksjonsleder nærmiljø

Individuelle intervjuer:

- Styrer i Lofsrud
- Styrer i Slime gård
- Prosjektleder
- Prosjekteier
- Fagkonsulent ved Oslohjelpa
- Foreldre i Åpen barnehage

1.3. Analyse

I oppdragsbeskrivelsen for evalueringen var det satt opp følgende evalueringsspørsmål:

- Hva var de sentrale læringsprosessene gjennom prosjektperioden?
- Hvordan har bydelen klart å bygge tillit og relasjon med en innbyggergruppe de ellers ser lite til?
- Hva er skapt gjennom møteplassen og åpen barnehage? (tilsvarende for Lofsrud)
- Hvem var/er målgruppa i prosjektet og hva de har behov for?
- Hvilke samarbeid er/har vært sentrale inn i prosjektet og hvorfor de har vært/er viktige?

Selv om rapporten ikke er delt opp etter disse evalueringsspørsmålene, vil vi i rapporten samlet besvare spørsmålene.

2. Barnehagen er en sentral arena for tillitsbygging

I dette prosjektet har man brukt barnehagen til å vise at bydelens tjenester er velmenende, vennlige og kompetente, og interessert i å ivareta og ikke sanksjonere. Ved å jobbe på denne måten, er man kommet et godt stykke på vei i å hjelpe bydelens innbyggere. Barne- og familiehagen blir av samarbeidspartnerne beskrevet som en gunstig plattform for denne måten å jobbe på. Barnehagen kan være en trygg og ufarlig møteplass for familier med manglende tillit og kjennskap i nabolaget og til bydelen. Det er lagt ned et godt stykke arbeid i å lage en felles forståelse for arbeidsformen blant de ansatte. Det å bygge tillit og det å åpne opp og lage en felles referanse/inngang for de som skal møte disse barna og familiene, oppleves som veldig verdifullt.

Når man jobber relasjonelt slik som i dette prosjektet, så er det gjerne individbasert i starten. Det vil si at foreldrene først knytter seg til de personene (barnehagepersonell), for så å få gradvis større tillit til kollektivet på en måte som gjør at de etter hvert får større tillit til kulturen. Barnehageansattes sentrale rolle i det å bygge tillit med foreldrene trekkes også frem fra andre tjenester. En informant sa at det er de ansatte i barnehagen som har den viktigste rollen. Det er der de bygger tillit gjennom å snakke med foreldrene og være til stede der foreldrene er.

Gjennom evalueringen har vi erfart at barnehagene generelt har endret praksis med tanke på hvordan de jobber med å bygge tillit hos foreldrene. Brobyggerne sier de nå gir mer tid til foreldrene. Dette gjør at de blir bedre kjent med foreldrene, men også at foreldrene opplever at de blir sett. Dette bygger tillit. Brobyggerne, og andre ansatte, tilbyr seg også å hjelpe foreldrene med ulike ting som å lese brev, søknader, kontakte andre tjenester osv. Dette er også tillitsbyggende da det blir tydelig at de ansatte er der for å hjelpe, ikke for å vurdere hvorvidt de er gode nok foreldre.

3. Fra fokus på barnet til fokus på familien

De ansatte i barnehagene vi har snakket med forteller at de tidligere har jobbet som de fleste barnehager. Fokuset er på barna, og de jobber med utvikling og hjelper de med det de ser i barnehagen. Da prosjektet begynte, skulle de ansatte bygge relasjon til foreldrene for å bygge tillit til barnehagen og til bydelens tjenester for øvrig. Ved å snakke med foreldrene og å bygge

relasjon, så de ansatte i barnehagen at de skiftet fokus litt. Det handlet ikke bare om å bygge relasjon til foreldre og være i stand til å hjelpe dem, men de fikk et mer helhetlig perspektiv på barnet. Spesielt brobyggerne fortalte at de nå jobbet på en litt annen måte som både var bra for barnet, foreldrene og i tillegg ga mer mening og innhold som fagperson.

I dagens barnehager kan arbeidet med barna oppleves som å jobbe med et «isfjell» hvor noe er synlig over vannet, mens det meste er skjult under vannet. Noe av barnet er synlig for de ansatte, men det er mye barnehagen ikke vet om barnet da det er kunnskap som ikke er tilgjengelig. Det kan ofte være litt vanskelig for å forstå det som egentlig foregår i livet til barna. For å forstå barnet, må man også forstå alle aspekt av livet til det barnet, barnets familie, nettverk osv. Det er noe av det barne- og familiehagen har klart å oppnå - de ser ikke barnet uten familien og heller ikke familien uten barnet. Gjennom prosjektet klarer ansatte i barnehagen i større grad å se helheten, altså hele familien som en enhet. Eksempelvis snakkes det om tilfeller at om mor eller far ikke vet hvor de bor neste onsdag, eller er livredd for hvordan de skal overleve på den økonomien de har, er dette gjerne vanskelig å snakke om fordi frykten for barnevernet ofte er stor. I slike tilfeller blir det å bygge tilliten til foreldrene helt sentral. Man er avhengig av å komme seg under isfjellet, for å kunne hjelpe og veilede foreldrene i de tjenestene som finnes i bydelen. Barnehagen blir trukket frem som et gunstig sted å komme inn og bygge tilliten til foreldrene på, gjennom å bygge relasjon.

I denne sammenheng kan vi si at prosjektet har vært litt som et kinderegg. Relasjonsbyggingen har ført til: 1. Relasjon og tillit mellom innbyggere og bydel, 2. hjelp til foreldre med andre utfordringer enn barna, og 3. bedre støtte og oppfølging av barna.

4. Hva er skapt gjennom barnehagen som flerbruksarena?

Målet med prosjektet var blant annet å skape en arena der familier i nærområdet har enkel tilgang til tjenester, inkludert barnehagen selv. Arenaene som har blitt brukt, styrket og opprettet, var møteplassen og åpen barnehage ved Slime gård og besøksbarnehage og aktiviteter etter åpningstid ved Lofsrud barnehage. Disse tilbudene og arenaene skulle bidra til å bygge tillit mellom tjenestene og familiene samt gi familiene et nettverk.

4.1. Møteplassen og Åpen barnehage ved Slime gård

I Åpen barnehage på Slime gård kommer det gjennomsnittlig 22 familier i måneden. Noen kommer fast på alle dager, mens andre kommer mer sporadisk. I Åpen barnehage er også brobygger til stede. De hjelper familiene med å søke norsk kurs gjennom NAV, søke plass i barnehage familiære forhold, depresjon, bankkort, bank id, kosthold, barns utvikling, tilknytning/ grensesetting, med mer. Rekruttering til barnehage har ikke vært et fokus i Åpen, men har blitt en naturlig effekt. I løpet av prosjektet har 13 familier, som har stått langt unna storsamfunnet og som ikke ville ha barna i barnehage i utgangspunktet, selv ønsket og fått barnehageplass.

Møteplassen, som arrangeres hver tirsdag kl. 15-16.30, har gitt de ansatte muligheten til å prate med foreldrene i en rolig og uformell setting, noe som har styrket relasjonene. Møteplassen er

også et tilbud hvor familier har kunnet gjøre noe sammen med andre. Dette har gitt flere familier et nettverk de ikke hadde fra før.

Å opprette et tilbud som Møteplassen gjør ikke at tilbudet av seg selv blir brukt. De ansatte har måttet jobbe aktivt for å få foreldre til å komme. Brobyggerne vi intervjuet mente også det har også vært viktig å ha noe å servere, som mat og drikke. Det opplevdes ikke som at maten i seg selv trakk foreldre til møteplassen, men det skapte et naturlig samlingspunkt. Å ha noe å servere har vært mulig fordi prosjektet har hatt penger til det.

Gamlehuset blir løftet fram som en stor suksess. Det å ha et eget hus for foreldre- og familieaktiviteter både i og etter åpningstid har gjort det enklere å skape fellesarenaer mellom barnehagen og foreldre. Det har også dekket et behov for flere familier å være sammen med andre da mange er trangbodde.

Å skape disse arenaene har gitt resultater. Det tok ikke lang tid før fedrene begynte å arrangere fotball og filmvisning. Pappatreff, som arrangeres av fedre i barnehagen, er et direkte resultat av foreldre som treffes i barnehagen. Foreldrene har fått et eierskap til møteplassen og Gamlehuset. I dag hender det at foreldrene begynner å forberede møteplassen før ansatt er til stede.

Møteplassen og Åpen barnehage er i seg selv viktige arenaer. De ansatte opplever å kunne bygge gode relasjoner og tillit. Det er flere foreldre og besteforeldre som trenger noen å snakke med, noe møteplassen og åpen barnehage legger til rette for. Både møteplassen og Åpen barnehage kunne fungert fint uten brobyggere, men ved at brobyggere er til stede gir det foreldrene mulighet til å få informasjon om bydelens øvrige tjenester samt hjelp til søknader, tips, råd og veiledning. Dette tilbudet er noe bydelen har erfart at foreldrene trenger og setter pris på. Flere tar kontakt på bakgrunn av andres tilbakemeldinger om at de har fått støtte og hjelp.

Brobyggere og Åpen barnehage har også vært viktig for prosjektets mål om å inkludere nærmiljøet og nå ut til familier som tidligere ikke har benyttet bydelens tjenester. Gjennom Åpen barnehage og brobyggere har prosjektet klart å få flere mødre, som ikke kunne norsk, til å delta og senere søke barnehageplass for sine barn. Dette har bidratt til å integrere familiene bedre i lokalsamfunnet.

Det kommer familier fra hele bydelen til Åpen barnehage i Slime gård, men de fleste kommer fra Bjørndal. De ansatte opplever at de gjør mye hjelpearbeid i åpen barnehage som er med på å støtte lokalsamfunnet.

De ansatte i barnehagen sier at møteplassen har vært spesielt vellykket, med mange foreldre som har benyttet seg av muligheten til å ta en kaffekopp og prate med andre foreldre før de henter barna.

Foreldre får informasjon om Åpen barnehage på ulike måter. Noen søker aktivt etter Åpen barnehage mens andre får informasjon gjennom nettverk, hos helsestasjon eller i sosiale medier.

Brobygger i Åpen barnehage har jobbet aktivt for å rekruttere flere til Åpen barnehage ved å jobbe oppsøkende i nærmiljøet. Her har brobyggerens kunnskap om og tillit i nærmiljøet vært avgjørende. Felles for foreldrene som ble intervjuet i forbindelse med prosjektet var at de ønsket et sted å være hvor barna kunne leke og treffe andre barn. De trakk også fram at det er positivt at Åpen barnehage ligger i en barnehage. På den måten får de treffe flere av de ansatte og blir bedre kjent med barnehagen. I tillegg har foreldrene fått informasjon om og blitt bedre kjent med bydelens øvrige tjenester gjennom møteplassen og tematreff.

Foreldrene beskriver det sosiale som en viktig effekt av åpen barnehage. Det er ikke mange steder å treffes på Bjørndal, sier en forelder. Alle de som ble intervjuet har blitt kjent med nye personer og har truffet foreldre også utenfor åpen barnehage. En forelder fortalte om et treff med blant annet mødre som ikke hadde vært ute av huset på flere år da de ikke hadde hatt et nettverk. Foreldrene sier de har fått et større nettverk og blitt kjent med flere i nærmiljøet sitt.

4.2. Besøksbarnehage og arrangementer etter åpningstid, Lofsrud

Besøksbarnehagen er Lofsrud sin åpne barnehage. Her kan foreldre komme med barn som ikke har barnehageplass. Ansatte er på plass og bygger relasjon med foreldrene. Besøksbarnehagen blir brukt som rekrutteringsarena til barnehagen. Foreldrene får informasjon om barnehagen samt får mulighet til å besøke en avdeling. Flere foreldre har søkt barnehageplass ette år ha vært i besøksbarnehagen.

Som i Åpen barnehage ved Slime gård, fungerer besøksbarnehagen som en sosial arena for foreldre. Foreldrene synes det er fint å treffe andre voksne. Flere foreldre spør hvem som er der når de kommer i håp om at det er noen de kjenner der. Det er ofte de samme som kommer og når det kommer noen nye, kan det bli litt vanskelig. Språk kan også bli et hinder for inkludering blant foreldrene. Styrer og de ansatte prøver imidlertid å bringe foreldre sammen og oppfordrer dem til å snakke engelsk eller norsk hvis de har ulikt morsmål.

Lofsrud har også arrangementer og aktiviteter i forbindelse med henting og etter åpningstid. Et tilbud er foreldre kaffe. Dette er et hyggelig tilbud hvor de som har deltatt ofte kommer igjen. Av andre arrangementer etter åpningstid er foreldrepanel, mammatreff og gjenbruksmarked. Foreldrene etterspør gjerne arrangementer, men det er styrer som arrangerer. At styrer arrangerer, er et tilbud fra barnehagen. Målet er at foreldrene selv skal kunne organisere dette sammen.

5. Hvilke samarbeid har vært sentrale inn i prosjektet og hvorfor har de vært viktige?

Det var et mål for prosjektet å gi familier bedre kjennskap til og lettere tilgang til bydelens øvrige tjenester. Terskelen inn til de ulike tjenestene skulle bli så lav som mulig. Prosjektet skulle legge til rette for mer samarbeid på tvers som skulle resultere i at tjeneste-siloene skulle brytes ned. Kunnskapen om hverandres tjenester og hverandres fagområder skulle forbedres.

Tilgang til tjenester og samarbeid på tvers skulle oppnås ved at flere tjenester som blant annet helsestasjonen, Oslohjelpa og NAV skulle være tilgjengelige i barnehagen og flere tjenester skulle ha tematreff for foreldre.

Prosjektet har imidlertid ikke lyktes i å koble på alle de tjenestene som var tenkt inn i prosjektet. Oslohjelpa er den eneste tjenesten som har vært til stede i barnehagene. Det er primært i Slime gård at Oslohjelpa har vært til stede. Dette har i stor grad handlet om det praktiske. I Slime gård har Oslohjelpa kunnet være i Gamlehuset. Lofsrud barnehage har ikke hatt tilsvarende lokaler. Oslohjelpa gjorde forsøk med å benytte seg av nærmiljøkontoret (leilighet i et sameie på Rudshøgda disponert av bydelen, like ved barnehagen). Dette tilbudet har ikke blitt benyttet av foreldrene. Oslohjelpa har vært til stede i Lofsrud for foreldreveiledning, men mest som et tilbud til de ansatte.

5.1. Oslohjelpa

Oslohjelpa er den tjenesten som trekkes fram av flest når det er spørsmål om hvilke tjenester barnehagene samarbeider med. Brobyggerne sier de har fått kunnskap om mange av bydelens tjenester, men at det spesielt er Oslohjelpa de informerer om og veileder foreldre til å ta kontakt med.

Brobyggerne trekker fram at de gjerne skulle hatt kontaktpersoner i flere tjenester. Oslohjelpa blir trukket fram som eksempel hvor de opplever at de har en kontaktperson. Opplevelsen av samarbeidet med Oslohjelpa varierer imidlertid noe mellom de to barnehagene. Dette skyldes delvis at Gamlehuset gjorde det enklere med tilstedeværelse i Slime gård enn Lofsrud, som tidligere nevnt. Begge barnehagene har imidlertid ønsket noe mer fleksibilitet hos Oslohjelpa knyttet til at de kan tilpasse seg barnehagens hverdag.

For Oslohjelpa har samarbeidet med barnehagen vært sentralt i å nå ut til foreldre og å bygge tillit til tjenesten. Brobyggerne har vært spesielt viktige da de har tilgang til og kan bygge relasjon med foreldre som Oslohjelpa ellers ikke ville nådd.

Noen ansatte sier imidlertid at mange foreldre er skeptiske til Oslohjelpa da de ikke opplever seg godt mottatt. Opplevelsen av ikke å bli godt mottatt, tror de ansatte handler om at Oslohjelpa ikke oppleves som fleksible nok. Foreldrene får ikke nødvendigvis det de hadde ønsket. Et eksempel barnehageansatte trekker frem er at Oslohjelpa ofte tilbyr gruppeveiledning på norsk. For det første vil de fleste foreldre ha et individuelt tilbud. For det andre er norskkunnskapene blant noen foreldre ikke gode nok til at det er et reelt tilbud.

5.2. Økt kjennskap til og bruk av bydelens øvrige tjenester

Ansatte i barnehagene ser at prosjektet har ført til en endring i foreldrenes kjennskap til og bruk av bydelens tjenester som NAV og Oslohjelpa. Blant annet har ansatte informert om bydelens tjenester og Oslohjelpa har hatt et tematreff for foreldre. Dette har bidratt til å øke bevisstheten om bydelens tjenester, og flere foreldre har aktivt søkt hjelp og veiledning. Det har også vært tilfeller hvor foreldre har tatt kontakt med barnevernet for å få ekstra støtte.

De ansatte i barnehagen sier de har blitt mer bevisst andre tjenester i bydelen og fått mer kunnskap om dem, men de savner informasjon og struktur for hvordan de konkret kan samarbeide med de andre tjenestene. Brobyggerne etterspurte også at flere ansatte i andre tjenester hadde noe av det samme tankesettet som dem. Det handler blant annet om å se de ulike tjenestene og tilbudene i sammenheng samt med hvilken holdning innbyggerne blir møtt. Brobyggerne mener dette hadde bygd bro mellom tjenestene og senket terskelen for at innbyggere kunne og ville benytte bydelens tjenester. Det er viktig å ha ansatte i tjenestene som er opptatt av å forstå problemstillingen til den enkelt og hva som skal til for å hjelpe akkurat dette mennesket.

Både ansatte i barnehagene og Oslohjelpa viser til hvor viktig rolle barnehageansatte har med hensyn til å informere om andre tjenester til foreldre. Det er i barnehagen de har forutsetninger for å bygge en tillitsrelasjon og det er der foreldrene er. At ansatte i barnehagen har god og riktig kunnskap om andre tjenester er derfor avgjørende for at en del foreldre skal ta i bruk disse tjenestene. Det er relativt stor enighet hos de vi har intervjuet om at det ikke er nødvendig, og kanskje ikke ønskelig, at andre tjenester er tilgjengelig i barnehagen. Det vil uansett være de ansatte som er førstekontakt med foreldrene og de som informerer om tjenestene.

5.3. Opplæring

Deltakerne har funnet fagdager og personalmøter svært nyttige, spesielt når det gjelder foreldresamarbeid, URO-opplæring og informasjon om bydelens tjenester. Disse møtene har bidratt til å samle de ansatte og styrke samarbeidet. I hverdagen har de ansatte begynt å bruke kunnskapen fra disse møtene mer aktivt, spesielt i foreldresamtaler. De føler seg nå tryggere og mer kunnskapsrike om de ulike tjenestene bydelen tilbyr, og de kan derfor gi bedre råd og veiledning til foreldrene. Opplæringen har også gjort dem sikrere i formidlingen av informasjon, og de føler seg mer komfortable med å anbefale tjenester utenfor barnehagen.

Flere ansatte etterspør imidlertid også flere fagmøter hvor flere tjenester kommer og forteller om seg selv. I slike fagmøter kunne de også snakket om hvordan de kan samarbeide mer og bedre.

6. Sentrale læringsprosesser gjennom prosjektperioden

6.1. Hvem var/er målgruppa i prosjektet og hva de har behov for?

I styringsdokumentet til prosjektet er det familier som bor i nærområdet til eller som har barn i Lofsrud barnehage eller Slime gård som er målgruppen. Det er kartlagt at mange av disse familiene har behov for et større nettverk samt flere av bydelens tjenester.

Gjennom intervjuene vi har gjennomført, bekreftes det at målgruppen er familier. Både brobyggere og ansatte sier at deres fokus har endret seg fra barna til familien som helhet. Det er også viktig å påpeke at familien ikke kun omfatter foreldre og barn, men også besteforeldre. Spesielt brobyggerne snakket om besteforeldres rolle i familien og at de også har behov for noen

å snakke med. Flere familier bor sammen med besteforeldre og brobyggerne fortalte om flere tilfeller av bestemødre som føler seg maktesløse og alene.

6.2. Tørre å tenke nytt når ikke ting går helt etter planen

Flere av de vi har snakket med trekker frem viktigheten av å tørre å prøve ut alternative løsninger når planen for organiseringen av tjenestene inn i prosjektet ikke fungerte slik det var tenkt i starten. Når man gikk i gang med prosjektet var planen at tjenestene (blant annet NAV, helsestasjonen, Oslohjelpa) skulle være til stede i barnehagen en dag i uka. Etter kort tid viste det seg at dette ikke var mulig å gjennomføre i praksis da tjenestene ikke hadde ressurser til å bidra. Prosjektet måtte derfor komme opp med alternative løsninger til hvordan samarbeidet med de andre tjenestene kunne løses. Resultatet av dette var det man nå kaller «barne- og familiehagen». Med barne- og familiehagen fikk man en annen måte å jobbe på der tjenestene kunne komme inn og bidra med opplæring/veiledning/workshoper o.l. ved behov. Dette ble en mer fleksibel og løsningsorientert tilnærming som de fleste mener har fungert bra. Ved å gi ansatte nok opplæring, innsikt og forståelse i bydelens tjenester, har prosjektet ført til mer myndiggjorte ansatte som er tryggere i sin rolle og som kan gi familiene støtte og hjelp når de har behov for å komme i kontakt med bydelens tjenester.

Prosjektet har klart å være fleksible og endre på tiltak og leveranser underveis. Dette har vært en suksessfaktor. En slik arbeidsform er noe de ansatte vi har intervjuet har satt pris på. De ønsket at barnehagene i større grad kunne jobbe på denne måten, altså ha lav terskel for å skulle justere eller forkaste et tiltak eller tilbud hvis en ser at det ikke fungerer helt slik det var tenkt. Å jobbe på en måte hvor det er lett å sette i gang med et tiltak samtidig som terskelen for justering eller å slutte med tiltaket er lav, øker sannsynligheten for at barnehagen treffer familienes behov.

6.3. Viktigheten av gode relasjoner for godt samarbeid

Dette prosjektet har belyst viktigheten av mellommenneskelige relasjoner når man ønsker å få til gode samarbeid på tvers. Barnehagene opplever stor forskjell i hvor lett det er å få hjelp av og samarbeide med de ulike tjenestene. Hvor lett det er å spørre om hjelp og opplæring avhenger av den enkelte relasjon og at den enkelte kontaktperson ønsker å gjøre noe ekstra. Formaliteter oppleves i noen tilfeller som hindre i å få til samarbeid. Når man bryter ned formelle barrierer, blir terskelen lavere for å samarbeide på tvers av tjenester.

Etablering av gode mellommenneskelige relasjoner er viktig, men fører også med seg klare begrensninger. Slike samarbeid blir gjerne personavhengig. Et eksempel som blir trukket fram er at hvis NAV-kontakten slutter i jobben, vil det være vanskelig å erstatte den uformelle relasjonen som er bygd opp. Personavhengige samarbeid basert på uformelle relasjoner kan derfor lett bli sårbart.

6.4. Lav tillit til bydelstjenester som eksempelvis barnevernet, har vist seg å også være en utfordring blant noen ansatte

Dette prosjektet har ikke bare gitt innsikt i hvilke tjenester bydelens innbyggere har lav tillit til, det har også avdekket at noen ansatte heller ikke har/hadde tillit til bydelstjenester som barnevernet. Dette har gitt en viktig lærdom til prosjektet og bydelen. Konkret for barnehagesektoren viser det viktigheten av å informere om og løfte kompetansen om bydelens tjenester til barnehageansatte.

Mer generelt viser det viktigheten av at ansatte i bydelen må ha en felles plattform. Det er vanskelig å få til endring hvis det er ulike oppfatninger av hva bydelen faktisk leverer og eventuelt skepsis til andre tjenester. Mangel på kompetanse og holdninger hos ansatte kan være en blindsonesone da det er lett å anta at alle har det samme utgangspunktet.

6.5. Myndiggjøring av foreldre har viktige ringvirkninger

Dette prosjektet har gitt foreldrene en mulighet til å ta en aktiv rolle i barnas liv og de får mulighet til å være med å sette dagsorden i barnehagen gjennom at de inkluderes i samtaler om hvorfor og hvordan ting er, og kan være med på å påvirke utfallet av dette. Ved å ikke bare bli informert, eller knapt informert om det som skjer i barnehagen, men faktisk være aktive deltakere så skaper dette en bevisstgjøring og myndiggjøring av foreldre som også kan videreføres når barna til disse foreldrene skal videre i skolen.

6.6. Fokus på tverrkulturell kompetanse har en viktig signaleffekt

En ting som trekkes frem som en sentral gevinst i prosjektet, er at ved å promotere tverrkulturell kompetanse så har man signalisert omverdenen om at denne kompetansen er viktig, unik og etterspurt (jf. brobyggere). En informant mente det har vært et utrolig viktig signal til Bjørndal og til bydelen at det er ikke bare den akademiske sfære som er viktig, men det er en del unike ting som finnes ved å inneha en tverrkulturell kompetanse. Ved å komme fra et annet sted, ha lært nye ting, fungere i flere samfunn, og forstå hvordan det er å gå i ulike «skoler», så innehar man en unik kompetanse. Det er en unik reise som er vanskelig å leve seg inn i hvis man ikke har prøvd det selv. Brobyggernes flerkulturelle erfaring har derfor vært svært viktig og et poeng i seg selv. En brobygger med etnisk norsk bakgrunn vil ikke nødvendigvis ha den samme legitimiteten hos en del foreldre til tross for en høy faglig kompetanse.

Kompetansehevingen til barnehageansatte og brobyggere har også hatt flere positive effekter. En av de viktigste effektene som trekkes frem har vært anerkjennelsen og utnyttelsen av de ressursene som brobyggerne bringer med seg. Dette har ført til at brobyggerne har fått en viktig rolle i barnehagene, noe som har hatt en positiv effekt på både ansatte, foreldre og barn. For barna har det vært spesielt verdifullt å se voksne som ligner på de voksne de er glade i, få en viktig rolle i barnehagen. Dette har bidratt til å skape positive forbilder og økt tillit blant barna. For foreldre har det vært viktig å se at barnehagen anerkjenner og verdsetter mangfoldet, noe som har styrket relasjonen mellom foreldre og barnehage. Kompetansehevingen har også ført til bedre samarbeid og støtte blant de ansatte. Ved å ha flere brobyggere i hver barnehage, har de kunnet støtte hverandre og bidratt til en mer robust og bærekraftig arbeidsform. Dette har gjort

det lettere å implementere nye metoder og tilnærminger i barnehagen. Workshops og opplæring har gitt både barnehageansatte og brobyggere økt trygghet og operativ kunnskap, noe som har gjort dem bedre rustet til å håndtere spørsmål og bekymringer fra foreldre, og til å navigere i systemet. Dette har også ført til bedre relasjoner og samarbeid mellom ansatte, og mellom barnehagen og eksterne tjenester.

Flere av informantene har imidlertid også påpekt at det å være brobygger som tankesett også er viktig og noe alle kan ha uten å ha rollen som brobygger. Det handler om hvordan vi møter innbyggerne og brukerne av bydelens tjenester.

6.7. Samarbeid i barnehagen

Både brobyggere og de andre ansatte i barnehagen opplever at de i barnehagen samarbeider mer nå og i større grad utnytter hverandres kunnskap. Brobyggerne beskrev det som om de også er brobyggere i barnehagen. Flere av de ansatte tar kontakt for å snakke om ulike problemstillinger og saker de møter på, og hvordan disse kan håndteres. Ved at brobyggernes nye kunnskap løftes fram, har det blitt lettere å se de andre ansattes kompetanse også.

I Lofsrud barnehage er en av brobyggerne barnevernspedagog. Dette har vært nyttig opp mot foreldre for å gi god informasjon om barnevernet, men også for å løfte kunnskapen til resten av de ansatte om barnevernet. De ansatte i barnehagene opplever at det er veldig viktig med god kunnskap om barnevernet blant de ansatte slik at de kan snakke med foreldre som er redde for barnevernet.

6.8. Behov for å gå fra et «institusjonalisert» til et relasjonelt fokus i barnehagene

Flere av de vi har snakket med trekker frem at dagens barnehager de siste årene har fått et stadig mer institusjonalisert fokus. Da man først startet opp med barnehager som institusjon, var det et mer relasjonelt fokus med tett samarbeid mellom foreldre og barnehagepersonell. Et eksempel som trekkes frem er at det før i tiden var vanlig at foreldre ble med barnehagen/avdelingen når de skulle på turer, som ekstra personell. I dag er det ikke lenger vanlig, og det er mer fokus på klare og tydelige beskjeder mellom de som jobber i barnehagen og foreldre. Denne måten å samhandle på, gjerne med utstrakt bruk av digitale apper o.l. er ikke en måte som fungerer godt for alle. Om de bare får informasjon gjennom foreldremøter og instruks fra barnehagen på en myndig måte, er dette ofte lite effektivt. Imidlertid, hvis man møter foreldrene på en skånsom, ivaretagende måte, blir det lettere for foreldrene å få med seg informasjonen som blir gitt. For eksempel; sendes det ut fellesmeldinger til alle foreldre om at alle barna må ha med seg foret regntøy i barnehagen, så er det ikke gitt at alle foreldrene forstår hva som menes med foret regntøy. Går man da heller i dialog med foreldrene som har behov for å anskaffe slike klær til sine barn, tipser om bruksalg på f.eks. Finn, Tise etc. så kommer man veldig mye lenger i å hjelpe den familien med å klare å stille med gode uteklær for sine barn. Det er avgjørende å forklare disse tingene til foreldrene på en ikke-belærende måte. Da får foreldrene et helt annet utgangspunkt for å lykkes.

6.9. Viktigheten av å få alle med fra start

Flere av informantene har opplevd at prosjektet har fungert godt og peker på at en suksessfaktor har vært at alle ansatte har vært med fra starten. Prosjektet fikk lite motstand og møtte en sammensveiset ansattgruppe med god samarbeidskultur.

Ved Slime gård beskriver de det tette samarbeidet med prosjektleder som avgjørende. Prosjektleder har vært aktiv gjennom hele prosjektperioden og informert og orientert ansatte kontinuerlig om prosessen og tatt tak i deres tilbakemeldinger, har vært avgjørende for at man har fått til å jobbe med foreldregruppa på en ny, relasjonsorientert måte.

6.10. Utfordringer ved å jobbe relasjonelt

Å jobbe relasjonelt med foreldregruppen oppleves som riktig og givende, men har sine utfordringer knyttet til avgrensning. Hva skal de ansatte faktisk forvente å kunne bidra med? Skal man snakke om alt, med hvem som helst? Det er bred enighet blant informantene om fordelene ved å jobbe relasjonelt med familiene. Samtidig er blant annet styrerne og samarbeidspartnere opptatt av det er viktig å kontinuerlig adressere hva som skal være barnehagens ansvar og praksis. Hva skal barnehagen selv ta tak i og når skal de involvere andre (tjenester), etc. Det er viktig å være nøye på dette, fordi man er inne i personlige opplevelser i relasjonsarbeidet og det skapes forventninger som man ikke nødvendigvis kan innfri. Når man har fått etablert relasjoner, så kan man også ende opp i en sårbar situasjon hvor forventningene til hva barnehagen skal bidra med blir for høye.

Det å jobbe på relasjonelt betyr at ansatte noen ganger må strekke seg en god del utover det som forventes av rollen til f.eks. en barnehageansatt. Da kan man også komme i en situasjon der ansatte gir motstand da oppgavene og forventningene ligger for langt utenfor det de anser skal ligge til rollen som barnehageansatt. Så langt opplever ikke brobyggerne dette som et problem, men de beskriver flere tilfeller hvor de har blitt kontaktet av foreldre etter arbeidstid, helger og ferier om temaer som ikke nødvendigvis omhandler barnehagen. Det å definere mandat og rolle var også en del av opplæringen av brobyggerne og derfor noe de også er bevisst.

I tillegg kan det å ha 3-4 nøkkelansatte (brobyggere) som skal bidra inn i relasjonsarbeidet, også skape friksjon i ansattgruppa. Brobyggerne har et utvidet ansvar knyttet til arbeidet med foreldrene og de har en friere rolle i at de i større grad enn andre kan gå ut av avdelingen for å snakke med foreldre. Det å ha disse rollene samt jobbe på denne måten, krever derfor god kommunikasjon og forventningsavklaring fra leder til hele ansattgruppa.

Noen av informantene uttrykte også en viss bekymring for at denne arbeidsformen, som de ser som verdifull, kan forsvinne ved prosjektets slutt. For det første ser de verdien av måten å jobbe på. For det andre kan det være skadelig for relasjonen og tilliten hos foreldrene hvis de går tilbake til den "gamle" måten å jobbe på. Hvis barnehagen ikke lenger har tid til å snakke med foreldrene eller hjelpe de slik barnehagen har gjort i prosjektperioden, kan dette påvirke tilliten til barnehagen og bydelen som helhet.

6.11. Tillit er en nøkkelfaktor

Når man begynner å få tillit, så oppstår det en hel del ting som er veldig positivt. Folk snakker sammen. Det eksemplifiseres med at det er litt det samme prinsippet som en fornøyd kunde i en butikk. «Det er veldig mye bedre med en fornøyd kunde, enn en god plakat i vinduet. Fornøyde kunder vil anbefale andre kunder å handle i den samme butikken» (samarbeidspartner). Det er litt av det samme som skjer i barne- og familiehagen. Foreldre anbefaler barnehagen og åpen barnehage til andre foreldre i bydelen. Dette skjer når tilliten har blitt en realitet – hjelper du en, så hjelper du fem. Man får en synergieffekt, en slags multipliserende effekt. BSN trekkes frem som en relasjonsorientert bydel, hvor man gjerne må opparbeide seg en relasjonell posisjon for å klare å komme inn på innbyggerne.

Den måten barne- og familiehagen har klart å investere systematisk i tillit på, oppleves å ha gitt gode resultater. Dette inkluderer at innbyggere som har behov for hjelp og støtte fra offentlige tjenester kommer tidligere inn i systemet, samt at flere bruker bydelens tilgjengelige tjenestetilbud. Tillit og relasjon sees på som avgjørende for kvalitet i tjenestene, men det kan være utfordrende å implementere dette i praksis. Dette prosjektet har vist at det er viktig å jobbe lokalt og konkret for å bygge tillit og relasjoner. Selv om det finnes mange forskrifter og mål for hva tjenestene skal levere, er det ofte de kvalitative aspektene som er vanskeligst å måle, men som har stor betydning for opplevd kvalitet.

7. Konklusjon og veien videre

7.1. Innbyggernes tillit til bydelen har økt

Tillitt vektlegges som et viktig premiss i det norske samfunnet. Kommunen eller bydelen kan gjerne ha flere tilbud/tjenester som er basert på tillit, men om ikke tilliten til offentlige tilbud/tjenester er på plass, så blir det vanskelig for mange mennesker i samfunnet å ta i bruk disse tjenestene. Det er nettopp denne utfordringen som Barne- og familiehagen har tatt tak i. I dette prosjektet har man tatt tillits-utfordringene ved rota. Selv om den akademiske kompetansen og erfaringskompetansen som bydelens tjenester innehar er helt avgjørende for å kunne levere gode tjenester, er det ikke det som er avgjørende for at folk går inn døra for å få den kontakten og hjelpen de har behov for. Her er det den relasjonelle som er avgjørende. I barne- og familiehagen har man jobbet med de ansatte for å hjelpe de å komme i posisjon til å få denne relasjonen, f.eks. gjennom brobyggerarbeidet. Dette prosjektet har tydeliggjort viktigheten av å myndiggjøre barnehageansatte, og deres nøkkelrolle i arbeidet med å bygge tillit mellom innbyggerne og det offentlige tjenesteapparatet. Behovsbildet til innbyggerne i BSN er ganske komplekst og man er avhengig av å bygge tillit for at innbyggere skal føle seg fortrolig med å være ærlig og fortelle om hvordan de egentlig har det, og hvilke utfordringer de står i.

7.2. Gode relasjoner som utgangspunkt for samarbeid

Prosjektet har vist viktigheten av mellommenneskelige relasjoner når man ønsker å få til gode samarbeid på tvers. Spesielt gode relasjoner mellom mennesker som jobber i bydelen har vært sentralt. Samarbeid med tjenester som Oslohjelpa, NAV og helsestasjonen har vært viktig for å gi familier bedre tilgang til hjelp og veiledning. Prosjektet har også fremmet samarbeid internt i barnehagen, noe som har styrket ansattgruppen og forbedret deres kunnskaper om bydelens

tjenester. Deltakelsen i prosjektet fra de to barnehagene har imidlertid vært ulik da styrer ved Lofsrud ikke deltok i prosjektgruppen den siste tiden. Dette har medført at samarbeidet mellom barnehagen og prosjektleder har vært forskjellig hos de to barnehagene.

7.3. Fleksibilitet og evne til justering er nøkkelen til suksess

Gjennom prosjektperioden har det vært viktig å tørre å tenke nytt og prøve alternative løsninger når ting ikke gikk helt slik man originalt hadde tenkt. Opprinnelig var planen at ulike tjenester skulle være til stede i barnehagen en dag i uken, men dette viste seg å være vanskelig å gjennomføre i praksis. I stedet ble det etablert en mer fleksibel tilnærming hvor tjenestene kunne bidra med opplæring og veiledning ved behov. Dette har ført til mer myndiggjorte ansatte som er tryggere i sin rolle og bedre i stand til å støtte familiene.

7.4. Barne- og familiehagen har fått med hele familien

Prosjektet har fokusert på å støtte hele familien, ikke bare barna. Denne tilnærmingen ført til bedre tillit og samarbeid mellom barnehagen og familiene, og har bidratt til å bygge et sterkere og mer støttende lokalsamfunn. Møteplassen og åpen barnehage har skapt arenaer hvor familier kan bygge nettverk og få tilgang til tjenester. Disse arenaene har styrket relasjonene mellom ansatte og foreldre, og har bidratt til å integrere familier bedre i lokalsamfunnet. Møteplassen har vært spesielt vellykket, med aktiviteter som fotball og filmvisning arrangert av foreldrene selv. Barne- og familiehagen har klart å se helheten ved å inkludere både barn og foreldre i sitt arbeid. Dette har ført til bedre relasjon og tillit mellom innbyggere og bydel, hjelp til foreldre med ulike utfordringer, og bedre støtte og oppfølging av barna. Myndiggjøring av foreldre har hatt viktige ringvirkninger, ved at foreldre har fått en aktiv rolle i barnas liv og mulighet til å påvirke barnas hverdag i barnehagen. Dette har blant annet skapt engasjement og initiativ blant foreldre til å selv sette i gang aktiviteter i lokalmiljøet. Prosjektet har dermed belyst behovet for å gå fra et «institusjonalisert» til et relasjonelt fokus i barnehagene. Ved å møte foreldrene på en skånsom og ivaretagende måte, har man klart å hjelpe hele familiene på en bedre måte. Imidlertid er det viktig å poengtere at det å jobbe relasjonelt kan være utfordrende. Denne måten å jobbe på krever god kommunikasjon og klare forventninger til hva ansatte skal bidra med, og hva som ligger utenfor deres roller.

7.5. Kompetansebygging og myndiggjøring av ansatte

Brobyggerne og deres tverrkulturelle kompetanse har vært en sentral del av prosjektets suksess. I tillegg har dette arbeidet hatt en viktig signaleffekt, ved å vise at denne kompetansen er verdifull og etterspurt. Kompetansehevingen til barnehageansatte og brobyggere har ført til bedre samarbeid og støtte blant ansatte, og bedre relasjoner mellom barnehagen og eksterne tjenester. En viktig årsak til prosjektets suksess i Slime gård barnehage, har vært at alle ansatte ble inkludert fra starten av og fikk være med å påvirke hvordan prosjektet skulle gjennomføres. De ansatte sitter igjen med følelsen av å ha blitt hørt og sett gjennom hele prosjektperioden, noe som har ført til at de er blitt en enda sammensveiset ansattgruppe med god samarbeidskultur.

7.6. Samfunnsnytte

Videre har prosjektet hatt en bredere samfunnseffekt, blant annet ved at prosjektet har hatt en positiv effekt på familienes økonomi og samfunnsdeltakelse. Ekse Dette illustrerer jo prosessen godt, hvordan ambulant team kommer inn i barnehagen og hva de gjør på overordnet nivå. mpelvis har prosjektet indirekte gitt kvinner muligheten til å delta i arbeidslivet (f.eks. hjelp til å komme i gang med norskopplæring) og bidra til familiens økonomi. Dette har også ført til økt interesse for norskopplæring og praksisplasser, noe som har styrket samarbeidet med NAV og andre instanser. Kompetansehevingen av ansatte har også bidratt til å skape en mer helhetlig tilnærming til utdanning og oppvekst. Mange av barna som har nytt godt av tiltakene i prosjektet, har søsken som går på skole, og prosjektet har dermed hatt en positiv effekt på hele familien. Dette har også styrket samarbeidet mellom barnehage og skole, og bidratt til en mer sammenhengende oppvekst for barna.

7.7. Et bærekraftig prosjekt

Dette prosjektet har også vist seg å være både robust og bærekraftig. I motsetning til prosjekter som krever dyr infrastruktur og spesialiserte ressurser, har dette prosjektet vært basert på arbeidsformer og tilnærminger som kan opprettholdes selv med begrensede ressurser. Dette gjør at prosjektet kan fortsette selv om budsjettet strammes inn. Gamlehuset i Slime Gård trekkes frem som et sentralt element for prosjektets suksess. Det at man fikk restaurert dette huset som nå kan benyttes som møteplass m.m. har vært avgjørende for at prosjektet har fungert så godt som det har gjort i Slime Gård barnehage.

En forutsetning for at arbeidsformen som er innført med prosjektet fortsetter, er at det jobbes godt med grensesetting og forventningsstyring. Nå som de ansatte i barnehagen bruker mer tid på foreldrene og hjelper dem med alt fra søknader, brev og å komme i kontakt med andre tjenester, kan det vanne ut barnehagens primæroppgaver. Hvor barnehagens ansvar slutter og andre tjenester tar over, blir viktig å være tydelig på både for bydelens og foreldrenes del.

Graden av bærekraftighet vil også avhenge av hvordan bydelen klarer å ivareta den kompetansen som nå er bygd opp. God on-boarding av nyansatte og fortsatt kompetanseutvikling vil være viktig også etter prosjektets levetid.

7.8. Bydelen må bygge flere broer mellom tjenestene

Det overordnede målet til prosjektet var at flere i barn i bydelen har gode oppvekstvilkår. Et av undermålene som skulle bidra til å nå det overordnede målet var å få økt samarbeid og koordinering mellom oppveksttjenestene. Samarbeid og koordinering på tvers av tjenester er noe mange sliter med. Dette prosjektet var ikke et unntak. Det ble forsøkt å få med flere tjenester til å samarbeide og å være til stede i barnehagen. Bortsett fra Oslohjelpe, gikk ikke dette. For senere prosjekter og for utviklingen av tjenestene bør det imidlertid jobbes videre med å bygge bro mellom tjenestene da hver tjeneste for seg ikke klarer å løse alt.

Det er viktig at bydelen som helhet, men også sektorvise tjenester, har et felles verdisett og felles målsetning som gir retning. Verdiene og målene må tydelig signalisere forventninger om å se på tvers av tjenestegrenser og avdelinger.

Tjenestene kan også organiseres slik at noen har oppgaver og ansvar som ligger til flere tjenester. Det kan handle om prosedyrer som går på tvers, styringsinformasjon som går på tvers eller felles nettverk.

I tillegg til formell brobygging mellom tjenester, er det vel så viktig med de uformelle broene. Bydelen bør legge til rette for at ansatte i ulike tjenester innen samme sektor eller som bør samarbeide for å løse bydelens utfordringer, har et sted å møtes og å bli kjent. Dette kan gjøres blant annet gjennom felles læringsarenaer og felles innovasjonsinitiativer. Når vi kjenner kolleger i andre tjenester godt, blir terskelen for å snakke sammen og finne felles løsninger, lavere.

Ledere har en sentral rolle i å få til samarbeid på tvers. De må både ha ferdighetene og insentivene til å samarbeide. Insentiver kan skapes ved at ledere i ulike tjenester har noen felles mål de skal levere på. Ledere må også være gode rollemodeller og vise at de samarbeider på tvers av tjenester. Dette innebærer blant annet å vise lojalitet til fellesbeslutninger og initiativer.

7.9. Har prosjektet nådd målene sine?

I styringsdokumentet til prosjektet er det satt opp at prosjektet skal ha fire sluttgevinster

- Økt grad av gjensidighet og tillit mellom foreldre/familier og ansatte/tjenestene
- Flere familier har reell tilgang til og benytter seg av oppveksttjenestene når de har behov (basis og hjelpetjenester)
- Økt fleksibilitet og helhet i tjenestene
- Flere familier føler tilhørighet og fellesskap til nærmiljøet

I denne rapporten har vi tydelig vist at barnehagens økte fokus på hele familien har bidratt til økt tillit mellom foreldrene og barnehagen. Brobyggernes samtaler og veiledning av foreldrene har også bidratt til økt forståelse og tillit til flere av bydelens tjenester. På dette punktet oppleves det som at prosjektet har hatt stor grad av måloppnåelse. Ut fra intervjuene fremstår gamlehuset, brobyggerne og opplæring av ansatte som de viktigste tiltakene. Gamlehuset har gitt muligheter til å treffes på en annen måte enn hvis det kun var barnehagens lokaler som var tilgjengelig. Brobyggerne har hatt en spesiell rolle i å bygge relasjon med foreldrene. Dette har de gjort fordi de har fått tid til å jobbe med det, men ikke minst fordi de har fått en kompetanseheving som gjør dem i stand til å hjelpe og til å informere om andre tjenester i bydelen.

Både brobyggerne og foreldrene som ble intervjuet forteller også om økt grad av tilhørighet og fellesskap. Et slikt prosjekt treffer få mennesker og kan derfor ha relativt liten effekt på kort sikt. En fortsettelse av dette arbeidet vil trolig kunne gjøre et stort bidrag over tid.

Til tross for at prosjektet ikke fikk involvert de andre tjenestene i bydelen i så stor grad som ønsket, er opplevelsen til de ansatte at terskelen har blitt lavere for å kontakte Oslohjelpa, helsestasjonen, NAV og barnevernet. Tilgangen til og benyttelsen av blant annet oppveksttjenestene har økt. Tiltakene i prosjektet kan derfor sies å ha relevans og være formålstjenlige med hensyn til å løse problemet.

Vi mener prosjektet har hatt god måloppnåelse og har hatt ønsket og relevant effekt både for foreldrene og barna, men også for oppvekstsektoren. Effekten til prosjektet har imidlertid hovedsakelig vært i første ledd av en lengre tjenestekjede. For å få enda større effekt, øke tilgangen til bydelens tjenester og få økt helhet i tjenestene, må det jobbes videre i alle ledd. Hvordan kan bydelen sikre at flere tjenester aktivt jobber mot det samme målet? Hvordan skal andre tjenester kunne ta imot den mangfoldige befolkningen på en god måte som bidrar til økt tillit til bydelen som helhet?